

Editorial

Revista Catalana de Psicoanàlisi, Vol. XXIX/1

Benvolgudes lectores i lectors,

El passat mes de març va morir la psicoanalista Maria Victòria Oliva, professora de la Universitat de Barcelona i durant anys treballadora incansable al Departament de Salut Mental de Sant Pere Claver, departament que ella va contribuir a fundar a finals dels anys setanta del segle passat. Li havíem demanat una entrevista per a la nostra revista i, molt contenta, ens havia dit que sí. No va ser possible. En aquest número podreu llegir uns textos en els quals uns quants companys i deixebles seus la recorden en diferents facetes de la seva vida fèrtil al servei dels pacients, de la cerca sempre encuriosida de comprensió i de la transmissió de la seva experiència. Descansi en pau.

També aquest any ha mort la poeta polonesa Wisława Szymborska (1923-2012). Dona de finíssima ironia i capacitat de sorpresa, en el seu discurs de recepció del Premi Nobel va mencionar la notable diferència que hi ha entre les persones que creuen “saber” i les que sovint diuen “no sé”. De les primeres va escriure: *Saben, y lo que saben les basta de una vez y para siempre*. Però això és una pena perquè com ella afegia: *Cualquier saber que no provoca nuevas preguntas se convierte muy pronto en algo muerto, pierde la temperatura que proporciona la vida (...) Por esto tengo en tan alta estima dos pequeñas palabras: “no sé”. Pequeñas pero con potentes alas. El poeta, si es un poeta de verdad, tiene que repetir sin descanso “no sé”* (1997, p. 51). Pensem que això no solament val per als poetes, sinó que a molts éssers humans ens va bé repetir aquests petits mots perquè justament la consciència del no saber és el que motiva a obrir-se per cercar nou coneixement.

Quelcom d'aquest tarannà es troba en un dels casos clínics més coneguts de S. Freud (1918). En aquell treball es remetia a la sàvia afirmació que entre Cel i Terra hi ha moltes més coses que les que la nostra filosofia suposa. També afegia que qui sabés prescindir de les seves pròpies conviccions descobriria segurament més coses. I encara que en aquest text discuteix les idees del seu ex company C. G. Jung, també aquest, en el seu llibre més autobiogràfic, mencionava aquesta necessitat de nodrir-se d'altres sabers. Escrivia que li interessava en primer lloc saber com podia ajudar els malalts a recuperar la seva base sana i que per a això, com havia comprovat, es requerien coneixements de tots tipus. (Jung, 1986). Aquesta visió oberta també s'evidencia en el fet que tots dos, cadascú pel seu camí, sentien curiositat i exploraven temes al voltant de la ciència, com per exemple la telepatia, cosa que posava neguitós l'ortodox E. Jones.

És cert que dubtar pot ser més incòmode que creure saber. Significa mantenir la incertesa, la qual forma part de la vida. Si volem insistir a tenir i mantenir una certesa a ultrança començarem a tenir problemes. Res no és per sempre, res no és estàtic ni fix, la vida que ens és regalada és un continu canvi. A més, la incertesa i el dubte poden aportar coses bones com qüestionar el que hom creu, certa tolerància i humilitat. De fet, situar-se en la posició d'alumne i aprendre, rejoyeneix.

Els que diuen “no sé” no deleguen la seva ignorància a ningú i aquests petits mots els donen llibertat i realitat perquè a l'espècie humana ens manca molt per saber, comprendre i sorprendre'ns. Per cert ¿hi ha hagut alguna inventiva creativa que no fos sorprenent i feta amb la ment oberta? Alguna que sorgís d'un dogma? La sorpresa impulsa a preguntar, a veure més clar per aconseguir potser un dia sortir de la caverna.

En aquests anys com a editors de la Revista Catalana de Psicoanàlisi hem convidat estudiosos de diversos sabers a participar, i generosament amb els seus articles ens han ajudat a obrir els ulls i a mirar des d'altres prismes. El desig és que en cada número hi hagi espai, implícit o explícit, per a aquests petits mots de “no sé” i així gaudir de compartir interrogants i misteris. D'aquest darrer mot deriva *mística* i l'última línia escrita per S. Freud el dia abans de la seva mort diu així: *Mística: la fosca autopercepció del regne que està situat fora del jo i de l'allò* (Freud, 1939, p. 3432). En un ateu declarat, sorprèn.

Tant de bo, lectores i lectors, que algun dels treballs que llegiu us sorprenguin i us facin gaudir d'un bon estiu! En aquest número publiquem els següents:

En l'article *El lloc de la parentalitat en els processos d'organització i de desorganització psíquica del fill*, Palacio Espasa ens descriu com contribueixen els conflictes de la parentalitat en el desenvolupament psíquic del nen i en la seva psicopatologia. Després de diverses consideracions

generals sobre què representa el fet de ser pares, els diferents conflictes de la parentalitat - normal, neuròtica, masoquista i narcisista dissociada - es defineixen a partir dels elements que la componen.

L'article de C. Miranda tracta de l'observació de nadons segons el mètode d'Esther Bick i de la seva importància tant per comprendre la seva evolució i l'establiment de les primeres relacions d'objecte, com per a l'adquisició per part de l'observador de l'actitud analítica i el *setting* intern. Fa referència a l'observació durant el procés terapèutic i també a la importància de l'activitat de les neurones mirall, que ens permeten fer pròpies les emocions i accions de l'altre, facilitant-nos-en la comprensió.

Al treball *Estudi psicoanalític a propòsit d'una Jornada de treball sobre el Teixit social i la Família* els autors aporten una mirada psicoanalítica a una Jornada formativa, adreçada als professionals dels àmbits de la salut, educatiu i social, realitzada en una institució pública. La finalitat de la Jornada era explorar i repensar les transformacions en els rols familiars. El propòsit d'aquest article és comunicar als lectors la complexitat dels fets que poden tenir lloc en el desenvolupament dels projectes formatius.

En el treball *Macbeth i l'ambició per l'absolut* es plantegen algunes idees sobre l'aplicació de la psicoanàlisi als textos literaris. L'autor de l'article s'inclina a pensar que és possible desenvolupar algunes conjectures sobre el funcionament mental a partir d'una obra, sempre que es faci amb les degudes limitacions i respectant l'especificitat del camp estètic. *Macbeth* és descrita, aquí, com una tragèdia impulsada per una ambició per l'absolut, que per aquesta mateixa raó és condemnada al fracàs.

En l'article sobre Artteràpia les autores il·lustren el procés creatiu i terapèutic a través de la presentació de dos casos que manifesten dificultats evidents de comunicació: l'Ernest, un jove adolescent d'11 anys, i en Joan, un home de 57 anys que pateix una malaltia greu degenerativa. En els dos casos, l'obra com a objecte extern crea una distància que fa el missatge menys amenaçador alhora que genera espais interns de comunicació en els quals el creador és també receptor. Lamentem no poder oferir els gràfics d'aquest article en el color dels originals.

Al treball *Poesia i veritat*, Parcerisas planteja la pobresa del llenguatge per expressar la realitat que vol comunicar, ja que hi ha situacions o vivències que ens deixen "sense paraules". Els poetes treballen amb el llenguatge per dir allò que no pot ser dit, però la condició del poema és sempre la veritat. L'article comenta l'exemple del poema de Verdaguer *Sum Vermis*, on el lector es pot aproximar a una realitat desconeguda gràcies a la veritat inqüestionable del poema. Mostra també la manera com Taisen Deshimaru aplica la idea de *zazen* a un vell tronc. L'article finalitza amb la transcripció de dos poemes de l'autor que utilitzen la mateixa imatge de realitat continguda en el vell tronc d'un arbre.

A banda els textos que us acabem de presentar, també podreu llegir quatre ressenyes dels respectius llibres que us interessaran.

Gaudiu de l'estiu i d'una bona lectura.

Els Editors

BIBLIOGRAFIA

- FREUD, S. (1918). Historia de una neurosis infantil. *O.C.*, vol. VI. Madrid, Biblioteca Nueva
- (1939). Conclusiones, ideas, problemas. *O.C.*, vol. IX. Madrid, Biblioteca Nueva
- JUNG, C.G. (1986). *Recuerdos, sueños, pensamientos*. Barcelona, Seix Barral
- SZYMBORSKA, W. (1997). *El gran número. Fin y principio y otros poemas*. Madrid, Hiperión